

שְׁהָרִי בַשְּׁעָה שֶׁנִּתְּנָה יָשׁוּת לַמִּשְׁחִית לְחַבֵּל, לֹא נִצְוֶה הַצַּדִּיק מִהֲרֹשְׁעִים. וְלָכֵן בַּשְּׁעָה שֶׁהִדִּין שְׂרוּי בַּעִיר, צָרִיף בֶּן אָדָם לְבִרְחַ בְּטָרְם שִׁתְּפַס שָׁם, שֶׁהָרִי הַמִּשְׁחִית, בִּיּוֹן שִׁמְתַחִיל, כִּף גַּם עוֹשֶׂה לְצַדִּיק כְּמוֹ לְרֹשָׁע, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהָיוּ שֶׁלִּשְׁתֵּם כְּאַחַד. וְהָיָה תוֹבֵעַ שִׁישְׂרָפוּ כֻלָּם אוֹ יִנְצְלוּ כֻלָּם. מִשׁוּם שֶׁכִּשְׁנַעֲשֶׂה גַם, לֹא נַעֲשֶׂה חֲצִי גַם וְחֲצִי דִין, אֲלֵא הַכֹּל כְּאַחַד, אוֹ גַם אוֹ דִין.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא? וְהָרִי בְּזִמְן שֶׁכָּעַק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל, הָיָה קוֹרֵעַ אֶת הַיָּם לְאַלֶּה וְהֵם הוֹלְכִים בַּיַּבֶּשֶׁה, וְהַמַּיִם הָיוּ שָׁבִים מִצַּד אַחַר וּמִטְּבִיעִים אֶת אֶלֶה וּמִתִּים. וּנְמַצָּא גַם כָּאֵן וְדִין כָּאֵן, הַכֹּל כְּאַחַד.

אָמַר לוֹ, וְזֶהוּ שֶׁקָּשָׁה לְפָנָיו, שֶׁכִּשְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִין וְגַם כְּאַחַד, לֹא בְּמִקוֹם אֶחָד וְלֹא בְּבֵית אֶחָד (שֶׁהַכֹּל נִמְצָא כְּאַחַד). וְאִם נַעֲשֶׂה קָשָׁה לְפָנָיו, שֶׁהָרִי לְמַעַלָּה לֹא נַעֲשֶׂה הַכֹּל אֲלֵא בְּשִׁלְמוֹת כְּאַחַד, אוֹ גַם אוֹ דִין בְּמִקוֹם אֶחָד וְלֹא לְחֻצָּאִין.

רַבֵּן לֹא עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִין בְּרֹשְׁעִים עַד שִׁישְׁתַּלְמוּ בְּחֻטָּאִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית טו) כִּי לֹא שָׁלַם עֵוֹן הָאָמִרִי עַד הִנֵּה, וְכְתוּב (יִשְׁעִיָּה כז) בְּסַאסְאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה. וְעַל זֶה הָיָה מִסְטִין לִיהוֹשֻׁעַ שִׁישְׂרָף עִמָּם, עַד שֶׁאָמַר לוֹ (זְכַרְיָה א) יִגְעַר ה' בְּךָ הַשֹּׁטֵן. מִי אָמַר לוֹ? זֶה מִלְאָךְ ה' (וְנִאמַר וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשֹּׁטֵן).

וְאִם תֹּאמַר, וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשֹּׁטֵן יִגְעַר ה' בְּךָ וְגו' בֵּא רֵאָה, כִּף גַּם לְמַשָּׁה בְּסָנְה, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת א) וַיִּרְא מִלְאָךְ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ, וְכְתוּב

דָּהָא בַּשְּׁעָתָא דְאַתְיִיהִיב יָשׁוּתָא לְמַחְבְּלָא לְחַבְּלָא לָא אֲשַׁתְּזִיב זַפְאָה מִן חִיִּיבָא, וּבְגִין כִּף בַּשְּׁעָתָא דְדִינָא שְׂרִיָּא בְּמִתָּא בְּעִי בַר נָשׁ לְעַרְקָא עַד לָא אֲתַפְּס תַּמָּן, דָּהָא מַחְבְּלָא כִּיּוֹן דְשְׂרִי הָכִי נְמִי עָבִיד לְזַפְאָה כְּחִיִּיבָא. וְכָל שֶׁכֵּן דְהוּוּ תְלַתִּיהוֹן כְּחַד. וְהוּוּ תַבַּע דִּיתוּקְדוֹן כְּלָהוּ אוֹ יִשְׁתַּזְבוּן כְּלָהוּ. בְּגִין דְכַד אֲתַעְבִּיד (דף קיג ע"ב) נִיֶּסָא לָא אֲתַעְבִּיד כְּפִלְגוֹ נִיֶּסָא וּפְלָגוֹ דִינָא, אֲלֵא כֻלָּא כְּחַדָּא, אוֹ נִיֶּסָא אוֹ דִינָא.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא, וְהָא בְּזִמְנָא דְבָקַע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא יִמָּא לְיִשְׂרָאֵל הוּוּ קָרַע נְמָא לְאֵלִין וְאֲזֵלִין בַּיַּבֶּשֶׁתָּא, וּמִיָּיא הוּוּ תַבִּין מִסְטָרָא אַחְרָא וְטַבְעִין לְאֵלִין וּמִתִּין, וְאַשְׁתַּכַּח נִיֶּסָא הָכָא וְדִינָא הָכָא כֻלָּא כְּחַדָּא.

אָמַר לִיה וְדָא הוּא דְקָשְׂיָא קַמִּיה, דְכַד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עָבִיד דִינָא וְנִיֶּסָא כְּחַדָּא, לָאוּ בְּאַתֵּר חַד וְלֹא בְּבֵיתָא חַדָּא (דְאַשְׁתַּכַּח כֻלָּא כְּחַדָּא), וְאִי אֲתַעְבִּיד קָשְׂיָא קַמִּיה, דָּהָא לְעִילָא לָא אֲתַעְבִּיד כֻלָּא אֲלֵא בְּשִׁלְמוֹ כְּחַדָּא אוֹ נִיֶּסָא אוֹ דִינָא בְּאַתֵּר חַד וְלֹא כְּפִלְגוֹ.

בְּגִין כִּף לָא עָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דִינָא בְּחִיִּיבָא עַד דְאַשְׁתַּלְמוּ בְּחוּבֵייהוּ הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית טו) כִּי לֹא שָׁלַם עֵוֹן הָאָמִרִי עַד הִנֵּה. וְכְתִיב (יִשְׁעִיָּה כז) בְּסַאסְאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה. וְעַל דָּא הוּוּ אֲסִטִין לִיה לִיהוֹשֻׁעַ דִּיתוּקְד בְּהוּ, עַד דְאָמַר לִיה (זְכַרְיָה א) יִגְעַר יי בְּךָ הַשֹּׁטֵן. מָאֵן אָמַר לִיה, דָּא מִלְאָךְ יי (וַתִּמְדַר וַיֹּאמֶר יי אֵל הַשֹּׁטֵן).

וְאִי תִימָא וַיֹּאמֶר יי אֵל הַשֹּׁטֵן יִגְעַר יי בְּךָ וְגו'. תָּא חֲזִי, הָכִי נְמִי לְמַשָּׁה בְּסָנְה

דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת א) וַיִּרְא מִלְאָךְ יי אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ. וְכְתִיב וַיִּרְא יי כִּי סָר

וירא ה' כי סר לראות. לפעמים מלאך ה', ולפעמים מלאך, ולפעמים ה'. ולכן אמר לו יגער ה' בך השטן ולא אמר הנני גוער בך.

בא ראה, כמו זה ביום שנמצא דין בעולם והקדוש ברוך הוא יושב על פסא הדין, אז נמצא השטן הנה שמסטה למעלה ולמטה, והוא נמצא להשחית את העולם ולטל הנשמות.

רבי שמעון הנה יושב ולומד תורה, והנה משתדל בפסוק הנה, (דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו' וערפו שם את העגלה בנחל. והדין הוא בספין לערף אותה. אמר לו רבי אלעזר, למה צריך את זה?

בכה רבי שמעון ואמר, אוי לעולם שנמשך אחר זה, שהרי מאותו היום שאותו הנחש הרע התפתה בו אדם, שולט על האדם ושולט על בני העולם, הוא עומד להסוות את העולם, והעולם לא יכול לצאת מענשו עד שיבא מלאך המשיח ויקים הקדוש ברוך הוא את ישגי העפר, שכתוב (ישעיה כא) בלע המות לנצח וגו', וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. והוא עומד על עולם זה לטל את כל נשמות בני האדם.

ובא וראה, הרי כתוב (דברים כא) כי ימצא חלל וגו'. בא ראה, כל בני העולם נשמתם יוצאת על ידי מלאך המות. אם תאמר שבין אדם הנה יצאה נשמתו על ידי אותו מלאך המות - לא כן! אלא מי שהורג אותו, הוציא את נשמתו בטורם הגיע זמנו שישלט בו אותו מלאך המות.

ולכן ולארץ לא יכפר וגו'. ולארץ שלנו. ולא די להם שעומד הוא

לראות. לזמנין מלאך יי ולזמנין מלאך ולזמנין יי. ובגין כך אמר ליה יגער יי בך השטן ולא אמר הנני גוער בך.

תא חזי, פגוונא דא ביומא דאשתכח דינא בעלמא, וקדשא בריך הוא יתיב על פרסייא דדינא, פדין אשתכח האי שטן דאסטי לעילא ותתא, ואשתכח איהו לחבלא עלמא וליטל נשמתין.

רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא, והוה משתדל בהאי קרא (דברים כא)

ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו' וערפו שם את העגלה בנחל. ודינא איהו בקופיץ לערפא לה. אמר ליה רבי אלעזר האי למאי אצטריך.

בכה רבי שמעון, ואמר, ווי לעלמא דאתמשך בתר דא. דהא מן ההוא

יומא דההוא חוּיא (דף קיד ע"א) בישא דאתפתה ביה אדם שליט על אדם ושליט על בני עלמא, איהו קאים למסטי עלמא ועלמא לא יכיל לנפקא מענשיה עד דיייתי מלכא משיחא ויוקים קדשא בריך הוא לדמיכי עפרא דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו' וכתוב, (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. ואיהו קאים על עלמא דא למיטל נשמתין דכל בני נשא.

ותא חזי הא כתיב (דברים כא) כי ימצא חלל וגו' תא חזי, כל בני עלמא על ידי מלאך המות נפקא נשמתיהו. אי תימא דבר נש דא על ידא דההוא מלאך המות נפק נשמתיה, לאו הכי. אלא מאן דקטיל ליה, אפיק נשמתיה עד לא מטא זמניה לשלטאה ביה ההוא מלאך המות.

ובגין כך ולארץ לא יכפר וגו' ולארץ דילן. ולא די לון דקאים איהו